

Spis treści

Wstęp

Co to jest i czym się zajmuje psychologia uzależnień od środków psychoaktywnych?

ROZDZIAŁ 1

Efekty krótkotrwałego i długotrwałego działania alkoholu na organizm człowieka

Lidia Cierpiatkowska

1.1. Wprowadzenie

1.2. Efekty krótkotrwałego działania alkoholu na organizm człowieka

- 1.2.1. Metabolizm alkoholu etylowego
- 1.2.2. Różnice indywidualne i płciowe w przebiegu metabolizmu
- 1.2.3. Konsekwencje upicia się – dwufazowe działanie alkoholu
- 1.2.4. Powikłane i patologiczne upicie się

1.3. Zdrowotne, fizyczne i somatyczne skutki długotrwałego picia alkoholu

- 1.3.1. Choroby układów pokarmowego i dokrewnego
- 1.3.2. Choroby sercowo-naczyniowe i choroby płuc
- 1.3.3. Zaburzenia układu endokrynnego i funkcji seksualnych

1.4. Psychiczne i społeczne skutki przewlekłego picia alkoholu

- 1.4.1. Zaburzenia psychotyczne - ostre i rezydualne
- 1.4.2. Zaburzenia nastroju i zespół stresu pourazowego
- 1.4.3. Dysfunkcje procesów poznawczych i zespoły otępienne
- 1.4.4. Negatywne skutki społeczne

1.5. Podsumowanie

ROZDZIAŁ 2

Szkodliwe używanie i uzależnienie od alkoholu

Lidia Cierpiatkowska

2.1. Wprowadzenie

2.2. Kryteria klasyfikacji zaburzeń spowodowanych używaniem alkoholu

2.3. Alkoholizm jako dynamicznie rozwijająca się choroba

- 2.3.1. Alkoholizm jako choroba przewlekła
- 2.3.2. Zespół narkomanicznego uzależnienia alkoholowego

2.4. Zaburzenia związane z używaniem alkoholu w klasyfikacji DSM i ICD

- 2.4.1. Szkodliwe picie i nadużywanie alkoholu
- 2.4.2. Uzależnienie od alkoholu
- 2.4.3. Zespół abstynencyjny

2.5. Typologie alkoholizmu

2.6. Płeć i wiek a zaburzenia związane z używaniem alkoholu

- 2.6.1. Ryzyko zaburzeń u kobiet
- 2.6.2. Okres adolescencji i wczesnej dorosłości
- 2.6.3. Ryzyko zaburzeń w okresie późnej dorosłości

2.7. Diagnoza kliniczna zaburzeń spowodowanych używaniem alkoholu

- 2.7.1. Diagnoza różnicowa i narzędzia badawcze
- 2.7.2. Diagnoza strukturalna i genetyczna

2.8. Podsumowanie

ROZDZIAŁ 3

Modele genetyczne i koncepcje psychologiczne zaburzeń związanych z używaniem alkoholu

Lidia Cierpiałkowska

3.1. Wprowadzenie

3.2. Koncepcje psychologiczne i modele empiryczne

3.3. Modele genetyki behawioralnej i molekularnej

- 3.3.1. Badania nad bliźniętami i osobami spokrewnionymi
- 3.3.2. Metoda adopcyjna
- 3.3.3. Geny zwiększające ryzyko i ochraniające
- 3.3.4. Czynniki pośredniczące w dziedziczeniu

3.4. Alkohol jako środek uzależniający - modele zwierzęce

- 3.4.1. Mechanizmy uczenia się popędów
- 3.4.2. Układ nagrody - model sensytyzacji zachęty
- 3.4.3. Model procesów przeciwnych i allostazy

3.5. Koncepcje i modele psychologiczne

- 3.5.1. Behawiorystyczna koncepcja redukcji napięcia i tłumienia odpowiedzi na stres
- 3.5.2. Koncepcje poznawcze i behawioralno-poznawcze
- 3.5.3. Modele procesualne i strukturalne oczekiwań
- 3.5.4. Teoria społecznego uczenia się
- 3.5.5. Psychoanaliza i psychologia osobowości

3.6. Wieloczynnikowe modele integracyjne

- 3.6.1. Modele podatności i stresu

3.7. Podsumowanie

ROZDZIAŁ 4

Rodzina i małżeństwo z problemem alkoholowym - podejścia interakcyjne systemowe

Lidia Cierpiałkowska

4.1. Wprowadzenie

4.2. Wczesne modele funkcjonowania rodzin alkoholików

4.3. Psychologiczne modele interakcyjne

- 4.3.1. Koncepcje behawioralno-poznawcze
- 4.3.2. Gry małżeńskie w ujęciu analizy transakcyjnej
- 4.3.3. Psychodynamiczne koncepcje koluzji małżeńskich

4.4. Koncepcje i modele współzależnienia

- 4.4.1. Status pojęcia współzależnienie - od przejawów do genezy
- 4.4.2. Koalkoholizm jako przejaw procesu nałogowego
- 4.4.3. Współzależnienie jako zaburzenie osobowości
- 4.4.4. Współzależnienie jako reakcja na stres
- 4.4.5. Weryfikacja empiryczna modeli współzależnienia

4.5. Alkoholowy system rodzinny w koncepcjach systemowo-strukturalnych

- 4.5.1. Alkoholowy system rodzinny w cyklu życia
- 4.5.2. Alkoholowy system rodzinny: reguły homeostazy i zmienności
- 4.5.3. Rola w alkoholowym systemie rodzinnym
- 4.5.4. Modele transgeneracyjności: wielopokoleniowe rodziny alkoholowe

4.6. Podsumowanie

ROZDZIAŁ 5

Funkcjonowania dzieci alkoholików - psychospołeczne źródła deficytów zasobów

Lidia Cierpiałkowska

5.1. Wprowadzenie

5.2. Rodzina alkoholików: niespecyficzne i specyficzne wyznaczniki funkcji rodzicielskich

5.3. Obraz kliniczny funkcjonowania dzieci alkoholików

5.3.1. Dziecko we wczesnym okresie rozwoju w rodzinie alkoholowej

5.3.2. Funkcjonowanie dzieci w okresie adolescencji i wczesnej dorosłości

5.3.3. Role rodzinne a ograniczenia rozwoju potencjalnych możliwości dzieci

5.4. Zdrowie i zaburzenia psychiczne u dzieci i młodzieży w świetle wyników badań

5.4.1. Zdrowie i typy zaburzeń psychicznych u dzieci i młodzieży

5.4.2. Alkoholowy zespół płodowy

5.4.3. Rezultaty porównań międzygrupowych: dzieci alkoholików i niealkoholików

5.4.4. Rezultaty porównań wewnątrzgrupowych: modele psychopatologii rozwojowej

5.5. Zasoby i możliwości rozwoju dzieci alkoholików

5.6. Podsumowanie

ROZDZIAŁ 6

Modele i programy terapii jednostki i rodziny z zaburzeniami spowodowanymi używaniem alkoholu

Lidia Cierpiałkowska

6.1. Wprowadzenie

6.2. Modele alkoholizmu a koncepcje leczenia alkoholików

6.2.1. Wczesne modele behawiorystyczne

6.2.2. Model Minnesota

6.3. Współczesne programy i modele terapii alkoholików - proces i struktura

6.3.1. Proces zmiany a motywacja do leczenia

6.3.2. Współczesne modele poznawczo-behawioralne

6.3.3. Model terapii integracyjnej

6.3.4. Terapie zapobiegania nawrotom

6.4. Modele pomocy dla członków rodziny alkoholika

6.4.1. Programy i modele pomocy osobom współzależnym

6.4.2. Pomoc psychologiczna dzieciom

6.4.3. Programy pomocy dla rodziny

6.5. Założenia i cele ruchu anonimowych alkoholików

6.5.1. Grupy Anonimowych Alkoholików

6.5.2. Grupy rodzinne Al-Anon

6.5.3. Dzieci w grupach Al-Ateen

6.6. Podsumowanie

ROZDZIAŁ 7

Profilaktyka. Podstawowe zagadnienia

Michał Ziarko

7.1. Wprowadzenie

7.2. Profilaktyka w cyklu życia człowieka

7.3. Zakres znaczeniowy pojęcia profilaktyka

7.4. Profilaktyka a inne oddziaływania z nią związane

7.4.1. Profilaktyka a promocja zdrowia

7.4.2. Profilaktyka a wychowanie

7.5. Rodzaje działań profilaktycznych

7.5.1. Działania profilaktyczne a faza rozwoju zaburzenia

7.5.2. Działania profilaktyczne a kontekst społeczny

7.6. Teorie w profilaktyce

7.7. Posumowanie

ROZDZIAŁ 8

Etapy konstruowania programu profilaktycznego

Michał Ziarko

8.1. Wprowadzenie

8.2. Ogólny schemat tworzenia programu profilaktycznego

8.3. Faza przygotowawcza programu - działania orientacyjne

8.3.1. Obraz spożycia alkoholu

8.3.2. Przyczyny sięgania po alkohol przez młodzież

8.3.3. Czynniki ryzyka związane z używaniem alkoholu w okresie dzieciństwa i adolescencji

8.3.4. Czynniki chroniące

8.3.5. Charakterystyka zasobów i deficytów w środowisku realizacji programu

8.3.6. Identyfikacja mechanizmu spożywania alkoholu przez młodzież jako efekt diagnozy

8.3.7. Warunki efektywności diagnozy

8.4. Faza przygotowawcza programu - działania ideacyjne i decyzyjne

8.4.1. Formułowanie celów działań profilaktycznych

8.4.2. Projektowanie działań w ramach programu profilaktycznego

8.5. Faza realizacji programu

8.5.1. Działania organizacyjne

8.5.2. Działania realizacyjne-strategie w profilaktyce

8.6. Faza ewaluacyjno-korektywna programu

8.6.1. Pojęcie ewaluacji

8.6.2. Miejsce ewaluacji w programie profilaktycznym

8.6.3. Czynniki wpływające na trafność ewaluacji

8.6.4. Czynniki decydujące o skuteczności programów profilaktycznych

8.6.5. Standardy jakości programów profilaktycznych

8.7. Podsumowanie

Bibliografia

Indeks osób

Indeks rzeczowy

Wykaz ramek

Wykaz rysunków
Wykaz tabel